

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อวิจัยและพัฒนาศักยภาพภาคการเกษตรของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นการต่อยอดงานวิจัยภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยได้รวบรวมวรรณกรรมในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดของประเด็นการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ

ความหมายของคำว่า “ศักยภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษคือ Potentiality โดย วิวัฒน์ชัย บุญภักดิ์ (2536) ได้กล่าวว่าศักยภาพ คือ ความสามารถหรือความพร้อมในตัวของผู้ใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการหรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้นสำหรับการพัฒนาศักยภาพ ดังงานวิจัยของ ดร.ณ ไกรศรี (2554) ระบุว่าคือการนำความรู้ความสามารถที่อยู่ภายใต้ตัวบุคคลใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อบุคคลและองค์กร นำศักยภาพเหล่านั้นมาใช้อย่างมีกระบวนการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกสิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างง่ายดายและรวดเร็วทำให้การพัฒนาศักยภาพของบุคคลในองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อมีศักยภาพที่อยู่ในบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาและผลลัพธ์ที่ตามมาคือความสำเร็จขององค์กรวิธีการนำแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพไปใช้โดยส่วนใหญ่จะใช้ในการอธิบายศักยภาพของชุมชนในประเด็นต่าง ๆ เช่น ศักยภาพในการรวมกลุ่ม ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพของการบริหารจัดการตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเช่นงานวิจัยของ เกษราพร ทิราวงศ์ และอำนวยการ ใหญ่ยิ่ง (2554) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านแม่แรม ตำบลเตาปูน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างความ

เข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและกำหนดทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนแม่แรม เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าได้มีการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านบุคลากรการท่องเที่ยว โดยชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

2.1.2 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1) หลักพิจารณาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาคุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน (พรชัย เจดามาน, 2556)

คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และมีความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ดังนั้น คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง โดยนัย คือวิถีชีวิตที่พอเพียง และสมดุลระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและจิตภาพ โดยมีผู้ผูกพันในส่วนของบุคคล พอเพียงทางเศรษฐกิจ คือพอกินพอใจ อย่างมั่นคง และพอเพียงทางจิตพิสัยทั้งอุดมการณ์ โลภทัศน์ ค่านิยมและต่อสังคมมิติ ในส่วนของสังคม คือ พื้นฐานทางสังคมที่พอเพียงสมดุลเข้มแข็ง ของชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การบูรณาการ และวัฒนธรรม

2) การปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การปรับเปลี่ยนของสังคมไทย

ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ มิติ การจะบูรณาการ มโนทัศน์ต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์สังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตทั้งหมดของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องพิจารณา 3 องค์ประกอบไปพร้อมกัน คือ

2.1) ระบบการผลิตหรือระบบการทำมาหากิน การต่อสู้เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดของมนุษย์ทำให้เกิดระบบการผลิต เกิดการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งในสังคมดั้งเดิมของมนุษย์อาศัยพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้คนรู้จักจัดการระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยสร้างความเชื่อต่าง ๆ ขึ้นจนทำให้เกิดเป็นระบบคุณค่า เกิดการนับถือศาสนาและพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นการที่มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจึงจำเป็นต้องจัดระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันนี้ให้เหมาะสม ทำให้เกิดจารีตประเพณี ระบบกฎเกณฑ์ และพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นแนวทางและบรรทัดฐานให้สมาชิกของชุมชนทั้งรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปได้ถือปฏิบัติ ระบบกฎเกณฑ์และประเพณีต่างๆจะถูกถ่ายทอดโดยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้บางส่วนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ต้องยกเลิกไปไม่มีถือปฏิบัติกันอีก

2.2) ระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เช่น ครอบครัว เครือญาติและชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแนวคิดดังกล่าว แสดงความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงระหว่างระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระบบคุณค่าและโลกทัศน์ กับความสัมพันธ์ทางสังคมต่าง ๆ ว่า การเปลี่ยนแปลงประเทศไปสู่ความทันสมัยตามแบบทุนนิยมการค้า ที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพร้อมๆกับการจัดระเบียบสังคมใหม่ เพื่อให้เอื้อต่อความทันสมัยนั้น แม้ว่าผลที่เกิดขึ้นคือ ความทันสมัยทำให้คุณภาพชีวิตส่วนหนึ่งของคนดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันในอีกด้านหนึ่งกลับพบว่า การพัฒนาด้านวัตถุและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่นี้ ได้ทำลายสาย

สัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นรากฐานของความสุข ความมั่นคง และความเข้มแข็งของชุมชนลง ผลกระทบสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ศักยภาพในการรักษาอำนาจเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง รวมทั้งการรักษาสมดุลภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ และภายในจิตของมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่จะทำให้เกิดความพอเพียงต้องถูกกระทบกระเทือน จึงมีผลทำให้แต่ละชุมชนต้องพยายามหาหนทางเพื่อปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ แต่ด้วยความที่แตกต่างกัน อาทิ ลักษณะสภาพ สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรของแต่ละชุมชน ทำให้เกิดการแสวงหาทางออกเพื่อรักษาความพอเพียง ซึ่งเป็นทางรอดของแต่ละชุมชน มีระดับลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางชุมชนรักษาความพอเพียงไว้ด้วยการสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ไม่พยายามพึ่งพิงผู้อื่น โดยทำการผลิตเพื่อผู้บริโภคของตนเอง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มากที่สุด ไม่เน้นการผลิตแบบการค้า หรือหากจะต้องมีบ้างก็สามารถสร้างระบบการจัดการที่เอื้อให้เกิดการบูรณาการแลกเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆให้ดำรงอยู่ในบริบทเดียวกัน หรือในบางชุมชนก็เลือกวิธีการอยู่รอด โดยการผนวกตนเองเข้ากับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมการค้า ด้วยการสร้างกระบวนการจัดระเบียบสังคมใหม่ที่เอื้อให้เกิดความเป็นประชาสังคม (Civil Society) เพื่อรักษาความเป็นศักยภาพแห่งความพอเพียงและอำนาจต่อรองกับเศรษฐกิจภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ สามารถช่วยให้ชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อการจัดการปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเอง อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3) ระบบความเชื่อ อันประกอบด้วย ระบบคุณค่าทางวัฒนธรรม ความไว้วางใจทางสังคมนี้เกิดขึ้นได้โดยเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ด้วยการสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานและกฎเกณฑ์กติกาของความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกันขึ้นมา พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการบังคับทางสังคมและการขจัดเกลางทางสังคม เพื่อให้บรรทัดฐานดังกล่าวเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและยั่งยืน ประการที่สอง การสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน เช่น การพัฒนาความสัมพันธ์แบบวิสาหะ (Association) และความสัมพันธ์แบบแนวราบ (Cooperation) เพื่อให้สมาชิกได้สร้างนิสัยของความร่วมมือกัน ทำให้สามารถผลึกกำลังกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและความไว้วางใจกัน จนในที่สุดสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชน แบบประชาสังคม (Civic Community) ซึ่งมีศักยภาพตอบสนองความต้องการของตนเองได้เป็นอย่างดี และทำให้สามารถสร้างระบบการจัดการในการรักษาความพอเพียงของตนเองไว้ได้ ไม่จะเป็นการเปลี่ยนบริบทแวดล้อมไปอย่างไร ทำให้เกิดเป็นคุณค่าทางความเชื่อร่วมกัน จนนำไปสู่ระบบคุณค่าทาง

วัฒนธรรมอื่น ๆ ตามมา องค์ประกอบทั้งสามส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบใดระบบหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบอื่น ๆ ด้วย ซึ่งในที่สุดก็จะทำให้โครงสร้างสังคมหรือวัฒนธรรมทั้งหมดเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต และมีความหลากหลายไม่คงที่

สรุปได้ว่า เงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยและความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมการค้า ก็คือศักยภาพของชุมชนในการจัดระเบียบทางสังคมใหม่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ระบบคุณค่าและบรรทัดฐานที่ทำให้ชุมชนสามารถสร้างศักยภาพในการปรับตัวอย่างมีอำนาจต่อรองและดำรงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเองไว้ได้ ท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง

เศรษฐกิจพอเพียงทั้งส่วนบุคคลและสังคม สามารถนำมารวมประสานให้เกิดความเข้มแข็งเป็นรูปธรรมจากการปรับวิถีทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในลักษณะภูมิปัญญาทั้งทางกายภาพด้านวัตถุพิสัยและจิตภาพด้านจิตพิสัยให้เกิดความเหมาะสม เพื่อให้บุคคลและสังคมดำรงอยู่อย่างสันติสุข ตามเอกัตถุบุคคลและสังคมอย่างมั่นคง รวมขึ้นเป็นวัฒนธรรมพอเพียง เป็นชีวิตที่พอเพียง โดยมีแนวคิด ดังนี้

- (1) ชีวิตที่พอเพียง หมายถึงชีวิตที่เพียงพอแล้ว โดยสามารถใช้พลังแห่งความทะเยอทะยานนำพา โดยไม่เกินขีดความสามารถที่จะไปถึง มิฉะนั้นจะพบความหายนะ
- (2) ชีวิตที่พอเพียง ไม่ใช่ชีวิตที่สันโดษ ไร้ความฝัน แต่คือใฝ่ฝันตามศักยภาพ ไม่ใช่เพื่อฝันโดยการก้าวไปอย่างมีสติ
- (3) ชีวิตที่พอเพียง จะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตและวิถีสังคม ให้อยู่อย่างสง่างาม
- (4) ชีวิตที่พอเพียง คือชีวิตที่พอประมาณ มีเหตุมีผล ในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง การใช้ความรู้อย่างรอบคอบ และมีคุณธรรม ในการดำเนินงานทุกขั้นตอน
- (5) ชีวิตที่พอเพียง คือชีวิตที่สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม มีความเพียรพยายาม มีสติปัญญา ความรอบรู้และรอบคอบให้ พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ
- (6) ชีวิตที่พอเพียง จะไม่ก่อให้เกิดการละเมิด บรรทัดฐานจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
- (7) ชีวิตที่พอเพียง จะไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียน เอาเปรียบต่อกันในสังคม ให้เกิดความเดือดร้อน

(8) ชีวิตที่พอเพียง จะมีความพอเพียงทั้งทางกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม

(9) โลกอุ่นวยหนอ ชัดช้องหนอ เพราะคนไม่มีคตินความพอเพียง หากรู้จักพอเพียง จะพบหนทางแห่งความสุขสงบ

จากแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าว เป็นแนวคิดที่ยึดทางสายกลางหรือความพอดี ในการพึ่งพาตนเอง 2 ระดับ คือ

(1) ระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาทตามฐานะ ตามอัธยาศัย และไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสระเสรีภาพไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

(2) ระดับสังคม คือ ความสามารถของชุมชน สังคม ประเทศในการผลิตและบริการ เพื่อให้สังคมอยู่รอดอยู่ได้โดยการพึ่งตนเอง

3) ขอบเขตเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลางหรือความพอดีหรือความพอเพียง อันจะนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงที่ระดับบุคคล และสังคม มีขอบเขตหลักในการปฏิบัติให้สามารถพึ่งตนเองได้ 5 ประการ คือ

3.1) ด้านจิตใจ

- (1) มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้
- (2) มีจิตสำนึกที่ดี
- (3) มีความคิดเชิงสร้างสรรค์แก่ตนเองและสังคม
- (4) มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม
- (5) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

3.2) ด้านสังคม

- (1) มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- (2) มีความสามัคคี
- (3) มีความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง
- (4) ความเป็นอิสระในการคิดการดำเนินการ

3.3) ด้านเศรษฐกิจ

- (1) ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
- (2) ยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้
- (3) มีการวางแผนอย่างรอบคอบในด้านการใช้จ่าย

- (4) มีความรู้ความสามารถในการจัดการทรัพย์สินที่มีอยู่
- (5) มีภูมิคุ้มกันในความเสี่ยง
- (6) มีแผนสำรองเป็นทางเลือก

3.4) ด้านเทคโนโลยี

- (1) มีภูมิปัญญาพื้นฐานในการแยกแยะสังคมที่ดี ไม่ดี ควรไม่ควร
- (2) รู้จักเลือกใช้ในสิ่งที่เหมาะสมกับความต้องการ
- (3) รู้จักปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริง
- (4) มีการพัฒนาภูมิปัญญาของตนเองให้ก้าวหน้า

3.5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- (1) รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด สอดคล้องกับบริบททางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (2) พยายามหาวิชาการในการเพิ่มมูลค่าจากภูมิปัญญาที่มีอยู่
- (3) สามารถอยู่ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข
- (4) รู้จักรักษาพัฒนาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม คำนึงถึงกับคนหมู่มาก
- (5) ยึดหลักความเข้มแข็งและยั่งยืน

4) จุดมุ่งหมายของระบบเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- สามารถพึ่งตนเองได้
- ให้พ้นจากความยากจน
- ให้พอมีพอกิน และมีสัมมาอาชีพ
- ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
- ให้ยึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี และพอใจ

5) ฐานความคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง

ฐานความคิด การพัฒนาเพื่อความพอเพียงควรมีหลักการ ดังนี้ยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่”สร้าง “พลังงานทางสังคม” โดยการประสาน “พลังสร้างสรรค์” ของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” อาทิ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชนยึด “พื้นที่” เป็นหลัก และใช้ “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่วนภาคีอื่น ๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นอำนวยความสะดวกส่งเสริม สนับสนุน ใช้ “กิจกรรม” ของชุมชน

เป็น “เครื่องมือ” สร้าง “การเรียนรู้” และ “การจัดการ” ร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนา “อาชีพที่หลากหลาย” เพื่อเป็น “ทางเลือก” ของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ ฯลฯ ส่งเสริม “การรวมกลุ่ม” และ “การสร้างเครือข่าย” องค์กรชุมชนเพื่อสร้าง “คุณธรรมจริยธรรม” และ “การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” อย่างรอบด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข การฟื้นฟูวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ วิจัยและพัฒนา “ธุรกิจชุมชนครบวงจร” (ผลิต – แปรรูป – ขาย – บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ “การมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชน และ “ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น” ควรเริ่มพัฒนาจากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่น ไปสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับประเทศ และระดับต่างประเทศพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนที่มี “ศักยภาพสูง” ของแต่ละเครือข่าย ให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน” ที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษา ดูงาน และฝึกอบรม

2.1.4 การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

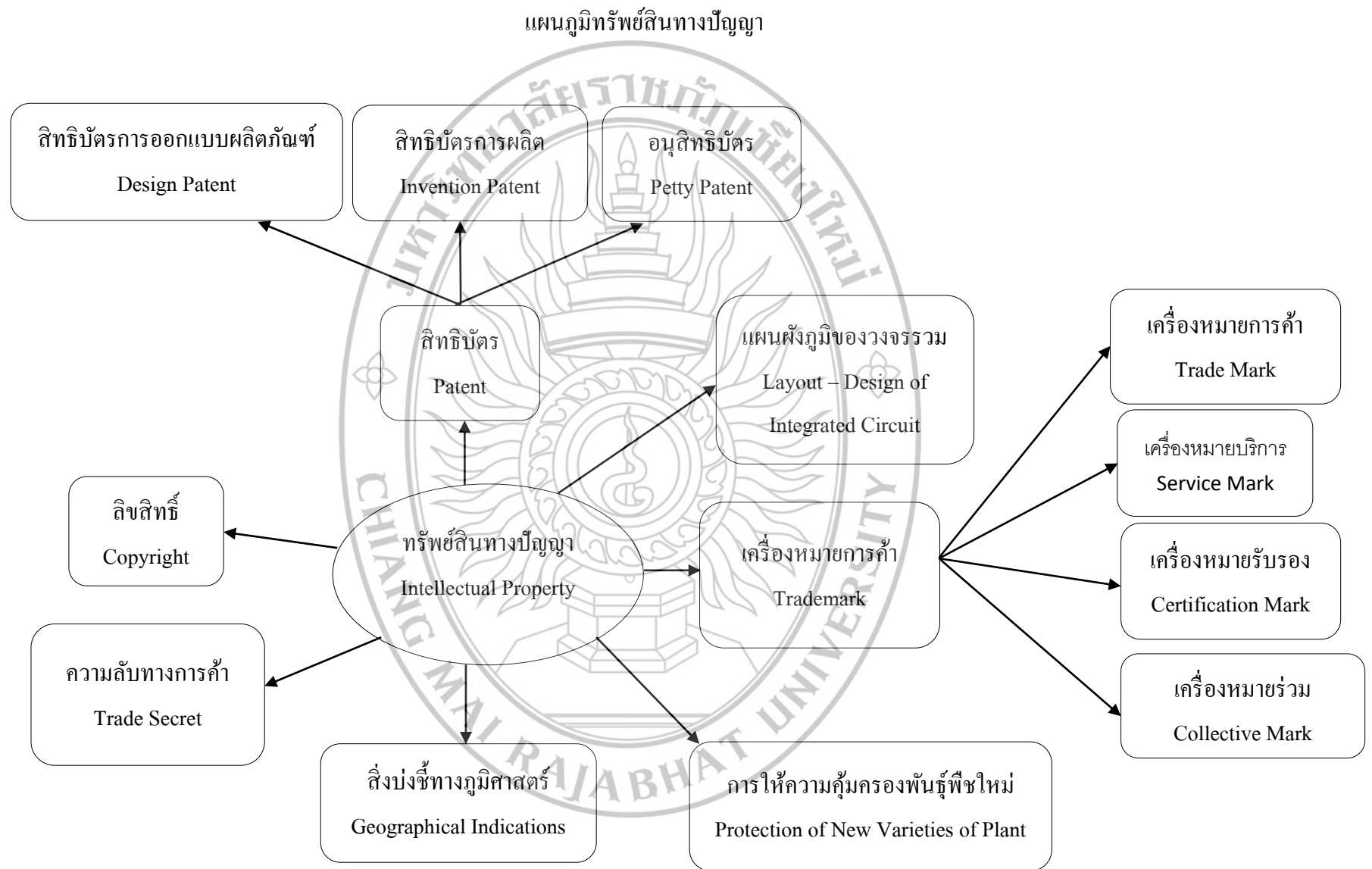
SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strength, Weaknesses, Opportunities, and Threats โดย Strength คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี ในขณะที่ Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ ภายในองค์กรที่เป็นผลและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอก ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร และ Threats คือ อุปสรรคหมายถึงปัจจัย และสถานการณ์ภายนอกที่ได้วางการทำงานขององค์กรไม่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร (นันทิยา หุตานวัตร, 2546) บางครั้งการจำแนกโอกาส และอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนกลับซึ่งกันและกันเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลง อาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจ กลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม

2.1.5 ทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการ ประดิษฐ์ คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเน้นที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดย

ไม่คำนึงถึงชนิดของการสร้างสรรค์หรือวิธีในการแสดงออก ทรรศนทางปัญญาอาจแสดงออกในรูปแบบของสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สินค้าต่าง ๆ หรือในรูปของสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวคิดในการดำเนินธุรกิจ กรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม เป็นต้น (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2559)

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนภูมิทรัพย์สินทางปัญญา

ที่มา : (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2559)

จากแผนภูมิที่ 2.1 แสดงแผนภูมิทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีรายละเอียดอธิบายได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1) สิทธิบัตร เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่อยู่ใกล้ตัวทุกคนมากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าสิทธิบัตรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันล้วนแล้วแต่เป็นผลงานสร้างสรรค์จากการประดิษฐ์คิดค้นทั้งสิ้น เช่น การประดิษฐ์เกี่ยวกับผงซักฟอก โทรศัพท์ รถยนต์ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น ดังนั้น สิทธิบัตรจึงมีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสะดวกสบายและมีความปลอดภัยมากขึ้น

สิทธิบัตรคืออะไร

(1) สิทธิบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิทธิบัตร หมายถึง การที่รัฐให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ผู้ทรงสิทธิบัตร มีสิทธิเด็ดขาด หรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการแสวงหาประโยชน์จากการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรนั้น ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

(2) การประดิษฐ์ หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับลักษณะองค์ประกอบ โครงสร้างหรือกลไกของผลิตภัณฑ์รวมทั้งกรรมวิธีในการผลิต การเก็บรักษา หรือการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น หรือทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

(3) การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับรูปร่างลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์องค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับการผลิตเชิงอุตสาหกรรม รวมทั้งหัตถกรรมได้

2) เงื่อนไขหรือลักษณะของการรับความคุ้มครองสิทธิบัตร

2.1) สิทธิบัตรการประดิษฐ์

(1) ต้องเป็นการประดิษฐ์ที่คิดค้นขึ้นใหม่ คือ การประดิษฐ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ยังไม่เคยมี ใช้หรือแพร่หลายมาก่อนในประเทศ หรือไม่เคยเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดในเอกสาร สิ่งพิมพ์ หรือการนำออกแสดง หรือเปิดเผยต่อสาธารณชนมาก่อนทั้งในและนอกประเทศ และยังไม่เคยได้รับสิทธิบัตรมาก่อน

(2) ต้องเป็นการประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น คือ มีลักษณะที่เป็นการแก้ไขปัญหามาทางเทคนิค หรือไม่เป็นการประดิษฐ์ที่ทำได้โดยง่ายต่อผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสามัญสำหรับงานประเภทนั้น

(3) ต้องเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมได้

2.2) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่ออุตสาหกรรมซึ่งรวมถึง ทัศนกรรม คือ เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีใช้แพร่หลายในประเทศ ยังไม่ได้เปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ก่อนวันขอรับสิทธิบัตร และไม่คล้ายกับแบบผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว

3) อนุสิทธิบัตร

3.1) อนุสิทธิบัตรคืออะไร

อนุสิทธิบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ที่มีลักษณะเป็นการ ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ และเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมได้

3.2) ความแตกต่างระหว่างสิทธิบัตรการประดิษฐ์และอนุสิทธิบัตร

(1) อนุสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการประดิษฐ์ต่างก็มีขอบเขตให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์เช่นเดียวกัน แต่อนุสิทธิบัตรเป็นการคุ้มครองการประดิษฐ์ที่มีเทคนิคที่ไม่สูงมากนัก อาจจะเป็นการปรับปรุงเพียงเล็กน้อย ส่วนสิทธิบัตรการประดิษฐ์จะต้องมีการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคของสิ่งที่มีมาก่อนหรือที่เรียกว่ามีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น

(2) ขั้นตอนการขอรับอนุสิทธิบัตรจะใช้ระยะเวลาสั้นกว่าสิทธิบัตรมาก เนื่องจากใช้ระบบจดทะเบียนแทน การใช้ระบบที่ต้องมีการตรวจสอบก่อนรับจดทะเบียน

(3) ผู้ประดิษฐ์คิดค้นสามารถที่จะเลือกว่าจะยื่นขอความคุ้มครองสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่จะขอความคุ้มครองทั้งสองอย่างพร้อมกันไม่ได้

3.3) การประดิษฐ์คืออะไร

การประดิษฐ์ คือ การคิดค้นหรือคิดทำขึ้นเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การประดิษฐ์คิดค้นเกี่ยวกับกลไก โครงสร้าง หรือส่วนประกอบ สิ่งของหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ หรือเป็นการ ประดิษฐ์เกี่ยวกับกรรมวิธี กระบวนการหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการผลิต การเก็บรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์

3.4) เงื่อนไขการขอรับอนุสิทธิบัตร

(1) ต้องเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ยังไม่เคยมีการใช้หรือแพร่หลายก่อนวัน ยื่นขอ หรือยังไม่มีใครเคยมีการเปิดเผยสาระสำคัญของการประดิษฐ์นั้น ก่อนวันยื่นขอทั้งในและหรือต่างประเทศ

(2) สามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้

3.5) อายุการให้ความคุ้มครอง

อนุสิทธิบัตรมีอายุ 6 ปี นับตั้งแต่วันยื่นคำขอรับอนุสิทธิบัตร และต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี ตั้งแต่ เริ่มต้นปี ที่ 5 และปี ที่ 6 ทั้งนี้สามารถต่ออายุได้สองครั้ง ครั้งละ 2 ปี (รวม 10 ปี)

4) ลิขสิทธิ์

4.1) ลิขสิทธิ์คืออะไร

(1) ลิขสิทธิ์ หมายถึง ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประเภทต่าง ๆ เช่น งานวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองาน อื่นใดในแผนกวรรณคดีวิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ เป็นต้น ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์จะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะ กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงาน ลิขสิทธิ์ของตน โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ให้ความคุ้มครองถึงสิทธิของนักแสดง และการสร้างสรรค์ด้านเทคโนโลยี เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

(2) ลิขสิทธิ์ เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะใน การสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็น “ทรัพย์สินทางปัญญา” ประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เจ้าของลิขสิทธิ์จึงควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถหาประโยชน์จากงานลิขสิทธิ์ของตน ได้เช่น ทำซ้ำ คือการคัดลอก ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ ฯลฯ จากต้นฉบับหรือสำเนา ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น การแสดง การบรรยาย การจำหน่าย การทำให้ปรากฏด้วยเสียงด้วยภาพ ฯลฯ จากงานที่ได้จัดทำขึ้น เป็นต้น

4.2) งานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์ ประกอบด้วยประเภทงานต่าง ๆ ดังนี้

(1) งานวรรณกรรม เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ คำปราศรัย รวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

(2) งานนาฏกรรม เช่น งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราวรวมถึงการแสดงโดยวิธีใดด้วย

(3) งานศิลปกรรม เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม ภาพพิมพ์ งานสถาปัตยกรรม ภาพถ่าย ภาพประกอบ หรืองานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติเกี่ยวกับภูมิประเทศหรือวิทยาศาสตร์ งานศิลปะ ประยุกต์ ซึ่งรวมถึงภาพถ่ายและแผนผังของงานดังกล่าวด้วย

(4) งานดนตรีกรรม เช่น คำร้อง ทำนอง การเรียบเรียงเสียงประสาน รวมถึงโน้ตเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว

(5) งานโสตทัศนวัสดุ เช่น วิดีโอเทป แผ่นเลเซอร์ดิสก์ที่บันทึกข้อมูลซึ่งประกอบด้วยลำดับของภาพหรือภาพและเสียงอันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกเป็นต้น

(6) งานภาพยนตร์ เช่น ภาพยนตร์ รวมทั้งเสียงประกอบของภาพยนตร์นั้นด้วย (ถ้ามี)

(7) งานสิ่งบันทึกเสียง เช่น เทปเพลง แผ่นคอมแพ็คดิสก์ที่บันทึกข้อมูลเสียง ทั้งนี้ไม่รวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์ หรือเสียงประกอบโสตทัศนวัสดุอย่างอื่น

(8) งานแพร่เสียงแพร่ภาพ เช่น การกระจายเสียงทางวิทยุ หรือการแพร่เสียง หรือภาพทาง สถานีโทรทัศน์

(9) งานอื่นใดอันเป็นงานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

4.3) ผลงานที่ไม่ถือว่ามีลิขสิทธิ์

(1) ข่าวประจำวันและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนก วรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ

(2) รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย

(3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

(4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ

(5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตามข้อ 3.1 – 3.4 ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม หรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

(6) ความคิด ขั้นตอน กรรมวิธี ระบบ วิธีใช้หรือวิธีทำงาน แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

4.4) การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

สิทธิในลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้นโดยทันทีนับตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ผลงาน โดยไม่ต้องจดทะเบียน ดังนั้นเจ้าของลิขสิทธิ์จึงควรที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง โดยการเก็บรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่แสดงว่าได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานนั้นขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์สิทธิหรือความเป็นเจ้าของในโอกาสต่อไป

4.5) ใครคือเจ้าของลิขสิทธิ์

(1) ผู้สร้างสรรค์งาน โดยความคิดริเริ่มของตนเอง โดยไม่ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น และ อาจหมายรวมถึงผู้สร้างสรรค์งานร่วมกันด้วย

(2) ผู้สร้างสรรค์ในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง

(3) ผู้ว่าจ้างในกรณีว่าจ้างให้บุคคลอื่นสร้างสรรค์งาน

(4) ผู้ดัดแปลง รวบรวม หรือประกอบกันเข้า โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

(5) กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น

(6) ผู้รับโอนลิขสิทธิ์

4.6) การคุ้มครองลิขสิทธิ์

เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ ต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของตนดังนี้

(1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง

(2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

(3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วัสดุทัศนวัตถุ ภาพยนตร์ หรือสิ่ง บันทึกเสียง

(4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น

(5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม 1, 2 หรือ 3 โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ที่ ไม่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรม

4.7) อายุการคุ้มครอง

โดยทั่วไป การคุ้มครองลิขสิทธิ์จะมีผลเกิดขึ้นโดยทันทีที่มีการสร้างสรรค์ผลงาน โดยความคุ้มครองนี้จะมีตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และจะคุ้มครองต่อไปอีก 50 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์เสียชีวิต หากแต่ มีงานบางประเภทที่จะมีอายุการคุ้มครองแตกต่างกัน ดังนั้น อายุการคุ้มครองสามารถแยกได้โดยสรุป ดังนี้

(1) อายุการคุ้มครองทั่วไป ลิขสิทธิ์จะมีอยู่ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์และจะมีต่อไปอีก 50 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

กรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้สร้างสรรค์ ลิขสิทธิ์จะมีอายุ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น

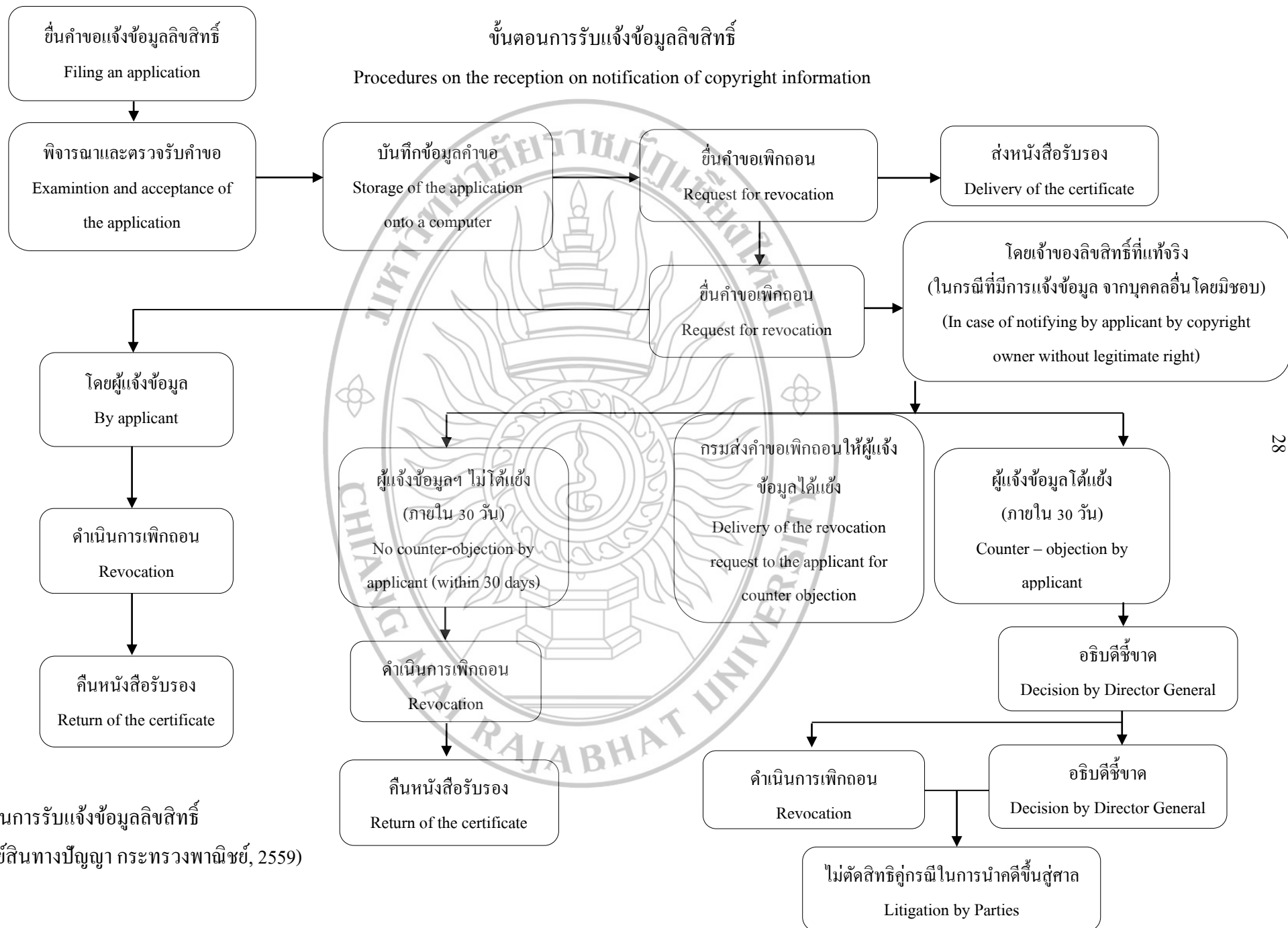
กรณีที่ผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝง หรือไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ ลิขสิทธิ์จะมีอายุ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น

(2) งานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ลิขสิทธิ์มีอายุ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น

(3) งานที่สร้างสรรค์โดยการจ้างหรือตามคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่น ใดของรัฐ ให้มีอายุ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น

(4) งานศิลปประยุกต์ ลิขสิทธิ์มีอายุ 25 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น

กรณีที่ได้มีการโฆษณาตาม 7.1 - 7.3 ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ 50 ปี นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก ยกเว้นในกรณีงานตาม 7.4 ให้ลิขสิทธิ์มีอายุ 25 ปี นับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการรับแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์
ที่มา : (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2559)

2.1.6 แนวคิด 7S ของ R. Waterman (1980)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะพิจารณาจากตัวแบบ 7 ปัจจัย (7S model) ของ R. Waterman คือ ระบบ (System) โครงสร้าง (structure) กลยุทธ์ (strategy) บุคลากร (staff) ทักษะ (skill) สไตล์ (style) และค่านิยมร่วม (shared values) โดยทั้ง 7 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

1) กลยุทธ์ขององค์กร (strategies) การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารตอบคำถามที่สำคัญ อาทิ องค์กรอยู่ที่ไหนในขณะนี้ องค์กรมีเป้าหมายอยู่ที่ไหน พันธกิจของเราคืออะไร พันธกิจของเราควรจะเป็นอะไร และใครเป็นผู้รับบริการของเรา การบริหารเชิงกลยุทธ์จะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

2) โครงสร้างองค์กร (structure) คือ โครงสร้างที่ได้ตั้งขึ้นตามกระบวนการ โดยมี การรับบุคลากรให้เข้ามาทำงานร่วมกันในฝ่ายต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือหมายถึง การจัดระบบระเบียบให้กับบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

3) ระบบการปฏิบัติงาน (system) ในการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุ เป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้นอกจากการจัดโครงสร้างที่เหมาะสมและมีกลยุทธ์ที่ดีแล้ว การจัดระบบการทำงาน (working system) ก็มีความสำคัญยิ่ง อาทิ ระบบบัญชี/การเงิน (accounting/ financial system) ระบบพัสดุ (supply system) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology system) ระบบการติดตาม/ประเมินผล (monitoring/evaluation system)

4) บุคลากร (Staff) ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับจัดการทรัพยากรมนุษย์ (human resource management: HRM)

5) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (skills) ทักษะในการปฏิบัติงานของทรัพยากรบุคคลในองค์กรสามารถแยกทักษะออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ ทักษะด้านงานอาชีพ และทักษะความถนัด/ความชำนาญเฉพาะ

6) รูปแบบการบริหารจัดการ (style) แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร พบว่า ความเป็นผู้นำขององค์กรจะมีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องวางโครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้วยการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นเลิศและพฤติกรรมทางจรรยาบรรณให้เกิดขึ้น ความเป็นผู้นำ คือ ความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในด้านการกระทำตามที่ผู้นำต้องการให้กระทำ

7) ค่านิยมร่วม (shared values) ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกัน โดยสมาชิกขององค์กรที่ได้กลายเป็นรากฐานของระบบการบริหาร และวิธีการปฏิบัติของบุคลากรและผู้บริหารภายในองค์กร หรืออาจเรียกว่าวัฒนธรรมองค์กร รากฐานของวัฒนธรรมองค์กรก็คือ ความเชื่อ ค่านิยมที่สร้างรากฐานทางปรัชญาเพื่อทิศทางขององค์กร โดยทั่วไปแล้วความเชื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพและเป้าหมายของผู้ก่อตั้งหรือผู้บริหารระดับสูง ต่อมาความเชื่อเหล่านั้นจะกำหนดบรรทัดฐาน เป็นพฤติกรรมประจำวันขึ้นมภายในองค์กร เมื่อค่านิยมและความเชื่อได้ถูกยอมรับทั่วทั้งองค์กรและบุคลากรกระทำตามค่านิยมเหล่านั้นแล้วองค์กรก็จะมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

2.1.7 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน

David C. McClelland (1973, อ้างถึงใน ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2547) ได้ให้นิยามว่า ศักยภาพ หรือ Competency คือ บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

L.M. Spencer and S.M. Spencer (1993, อ้างถึงใน สุจิตรา รัตนันท์, 2552) กล่าวว่า ศักยภาพ (Competency) เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด โดยการใช้เกณฑ์มาตรฐาน อากรณ ภู่วิทยพันธ์ (2547, อ้างถึงใน สุจิตรา รัตนันท์, 2552) กล่าวว่า ศักยภาพ (Competency) คือ ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal Attributes) ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลอันได้แก่ความรู้ ทักษะ และลักษณะส่วนบุคคลหรือทัศนคติที่นำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่งานของตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน

การศึกษาเรื่องศักยภาพ (Competency) เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1973 โดย David C. McClelland ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “Testing for competence rather than intelligence” (Spencer 1993: 3) ที่พิสูจน์ถึงลักษณะนิสัยทางพฤติกรรมและคุณลักษณะที่มีประสิทธิผลมากกว่าการทดสอบความถนัดในการตัดสินใจถึงว่าใครประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน คนที่ปฏิบัติงานได้ดีกว่าจะทำสิ่งต่าง ๆ เช่น มีการตัดสินใจที่ดีในการสังเกตเห็นปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยการตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย และเป็นที่มาของคำว่าศักยภาพ (Competency) ซึ่งเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ ความสามารถตามกรอบแนวคิด

ัญญาลักษณ์ วีระสมบัติ (2546 อ้างถึงใน สุจิตรา ธนानันท์, 2552) ได้จำแนกประเภทของศักยภาพออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ด้วยกัน ดังนี้

1. ศักยภาพหลักขององค์การ (Core Competency) ชัดความสามารถที่เป็นแกนหลักขององค์การเป็นขีดความสามารถที่ทุกคนในองค์การต้องมีคุณสมบัติที่เหมือนกัน เนื่องจากความสามารถและคุณสมบัตินี้เป็นตัวกำหนด หรือผลักดันให้องค์การบรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่วางไว้ ตลอดจนยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงค่านิยมที่คนในองค์การมีและถือปฏิบัติร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น การมุ่งเน้นที่ผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

2. ศักยภาพของพนักงานในแต่ละระดับหรือตำแหน่งงาน (Managerial Competency) จะต้องมีความแตกต่างกันไปตามระดับของความรับผิดชอบหรือตามสายการบริหาร ลักษณะของขีดความสามารถประเภทนี้จะสะท้อนถึงความคาดหวัง ความกว้าง และความลึกของความสามารถที่พนักงานจะต้องมีก่อนที่จะได้รับการเพิ่มความรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำ การจัดลำดับความสำคัญของงาน การบริหารทรัพยากร เป็นต้น

3. ศักยภาพที่กำหนดไว้สำหรับงานในแต่ละด้านหรือตามลักษณะงาน (Functional Competency) จะมีความสามารถแตกต่างกันไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยกตัวอย่างเช่น ทักษะในการนำเสนอ การประสานงาน เป็นต้น

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2545, อ้างถึงใน สุจิตรา ธนานันท์, 2552) ได้อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ ของศักยภาพ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะ (Characteristics) เนื่องจากขีดความสามารถเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล (Under Characteristic) ดังนั้นการจำแนกถึงแนวทางพฤติกรรม การคิด หรือความเห็นในสถานการณ์หนึ่ง ๆ สามารถกระทำได้โดยการพิจารณาถึงคุณลักษณะของขีดความสามารถใน 5 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1.1 แรงจูงใจ (Motives) เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการหรือคิดตรงกันในการกระทำซึ่งจะเป็นแรงขับให้เลือกพฤติกรรมที่แสดงออก

1.2 คุณลักษณะส่วนบุคคล (Traits) เป็นลักษณะนิสัยทั่วไปที่จะตอบสนองต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ โดยสามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการเรียนรู้ ความกระตือรือร้นและการร่วมมือ

1.3 แนวคิดต่อตนเอง (Self – Concept) เป็นทัศนคติ คุณค่า และความคิดฝันของบุคคลซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อแรงจูงใจและทำนายถึงพฤติกรรมของสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.4 ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีเนื้อหาแตกต่างเฉพาะด้านของบุคคล

1.5 ทักษะ (Skill) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งทางร่างกาย ความคิดและจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิดวิเคราะห์ ใช้ความรู้กำหนดเหตุและผล หรือการวางแผนในการจัดการรวมถึงการตระหนักในความซับซ้อนของข้อมูลได้

2.ความสามารถเชิงเหตุผล (Causal Related) เป็นขีดความสามารถด้านแรงจูงใจ คุณลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงแนวความคิดของบุคคลที่จะรวมกันเป็นความมุ่งมั่นในแต่ละบุคคล เพื่อทำนายถึง ทักษะ พฤติกรรม การกระทำ ตลอดจนนำไปทำนายผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผล

3.เกณฑ์ที่ใช้อ้างอิง (Criterion Reference) เป็นเกณฑ์ที่ใช้กำหนดศักยภาพโดยต้องผ่านการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ เช่น วิธีการทางสถิติ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ศึกษาส่วนมากจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ เกณฑ์ปฏิบัติงานสูงสุด (Superior Performance) เป็นการทำงานที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน หรือว่าสามารถปฏิบัติงานให้ดีที่สุดในสถานการณ์การทำงาน และเกณฑ์ในอีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ เกณฑ์ของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Performance) ซึ่งเป็นเกณฑ์ของระดับการทำงานขั้นต่ำที่สามารถยอมรับได้

4.ศักยภาพเชิงระบบ เป็นขีดความสามารถของการปฏิบัติงานในองค์การที่พิจารณาตามความสามารถของปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยขีดความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ศักยภาพตามลักษณะงาน (Competency as Tasks) เป็นการแสดงถึงขีดความสามารถจากการแบ่งงานออกเป็นงานย่อย ๆ และกำหนดขอบเขตของงานที่จะทำได้

4.2 ศักยภาพตามลักษณะของผลลัพธ์ (Competency as Results) ลักษณะของขีดความสามารถที่สามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย ซึ่งผลลัพธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นจะรวมกันไปสู่ผลลัพธ์รวม

4.3 ศักยภาพตามผลของการกระทำ (Competency as Output) ศักยภาพในลักษณะนี้ จำเป็นที่จะต้องค้นหาความต้องการของผู้มารับบริการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของการให้บริการ จากนั้นจึงแบ่งผลที่ได้ออกมาเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ และกำหนดคุณภาพมาตรฐานที่ต้องการในการตอบสนองต่อความต้องการ

4.4 ศักยภาพตามความรู้ ทักษะ และทัศนคติ (Competency as Knowledge Skill and Attitude) คนที่มีความเฉลียวฉลาดนั้นสามารถวินิจฉัยได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกหรือวิธีการในการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด ในส่วนของขีด

ความสามารถในลักษณะนี้จะต้องแยกแยะออกมาให้เห็นว่า ความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรบ้างที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนี้จะรวมไปถึงการมุ่งมั่นในความสำเร็จของเป้าหมาย การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งการใช้เป้าหมายเป็นตัวกำหนดลำดับความสำคัญของการทำงาน

5. ศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ (Competency as Attribute Bundle) กระบวนการของจิตความสามารถทางความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เป็นความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำ การจูงใจ เป็นต้น

2.1.8 แนวคิดการต่อยอดและการสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ

การดำเนินธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จ มีความเจริญเติบโต ผู้ประกอบการมีความจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาต่อยอดหรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อให้มีมูลค่าที่เพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น โดยจากแนวคิดของการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า หรือ บริการของธุรกิจของ Alexander Osterwalder เจ้าของ Business Model Canvas โดยใช้เครื่องมือ Value Proposition Canvas ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจ เครื่องมือนี้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 Customer Segment โดยเป็นการศึกษาทำความเข้าใจกับลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ส่วนที่ 2 คือ Value Proposition การศึกษาทำความเข้าใจกับลูกค้า ได้แก่ ศึกษาความต้องการพื้นฐานของลูกค้าในเชิงคุณภาพ อารมณ์ความรู้สึก ศึกษาปัญหาหรือความยุ่งยากที่ลูกค้ากำลังเผชิญในการใช้งานสินค้าและบริการ ศึกษาความคาดหวังพิเศษอื่นๆที่ลูกค้าต้องการ นอกเหนือจากความต้องการพื้นฐาน สำหรับส่วนที่ 2 คือ Value Proposition คือ แผนภาพแสดงคุณค่าของสินค้าหรือบริการ ซึ่งนำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบหลัก และทางเลือกเพิ่มเติมของสินค้าหรือบริการ เพื่อกำหนดคุณค่าก่อนส่งมอบให้กับลูกค้าผ่านสินค้าหรือบริการ ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ คุณค่าที่สินค้าหรือบริการนำเสนอให้แก่ลูกค้า การป้องกันหรือแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาของลูกค้า และ การสร้างความประทับใจในสินค้าหรือบริการอาจเป็นแนวทางในการนำเสนอสิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมจากคุณประโยชน์พื้นฐานของสินค้าและบริการ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559)

2.1.9 แนวคิดแบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter

Dynamic Diamond Model เป็นแบบจำลองเพชรแห่งความได้เปรียบของชาติ หรือ ทฤษฎีเพชรพลวัต คือ กรอบแนวคิด หรือ ตัวแบบสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจ หรือ คลัสเตอร์ (Cluster) โดยเป็นการพิจารณาและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่สำคัญที่จะมีผลกระทบต่อความสามารถในการเพิ่มผลิต (Michael E. Porter, 1990) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor condition)

ปัจจัยในการดำเนินงาน หมายถึง สิ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องใส่เข้าไป เพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

(1) ทรัพยากรมนุษย์ (Human resources) ประกอบไปด้วย

(1.1) แรงงาน

(1.2) ทักษะ ความชำนาญต่าง ๆ ของทรัพยากรมนุษย์

(1.3) ต้นทุนแรงงาน

(1.4) รวมถึงต้นทุนในด้านการจัดการ

(2) ทรัพยากรทางกายภาพของชุมชน (Physical resources) ประกอบไปด้วย

(2.1) คุณภาพของที่ดิน

(2.2) แหล่งน้ำ

(2.3) สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และที่ตั้งของประเทศ

(3) ทรัพยากรด้านความรู้ (Knowledge resources)

(4) แหล่งเงินทุนต่าง ๆ (Capital resources)

(5) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure resources)

(5.1) ระบบขนส่ง

(5.2) ระบบสื่อสาร

(5.3) ระบบสาธารณสุข

(5.4) คุณภาพชีวิตประชาชน

(5.5) สถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัย

ดังนั้น ประเทศใดที่สามารถใช้ประโยชน์จากปัจจัยที่หลากหลาย และสามารถผสมผสานกันออกมาได้ดีก็จะเป็นประเทศที่มีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันกับต่างประเทศ

2) เงื่อนไขด้านความต้องการของตลาด (Demand condition)

(1) ลักษณะความต้องการของผู้ซื้อในชุมชน/ประเทศ (Home demand composition) คือ ลักษณะของความต้องการของผู้ซื้อในประเทศ และขึ้นอยู่กับหน้าที่ธุรกิจต่าง ๆ มีการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ซื้ออย่างไร โดยสามารถพิจารณาได้จาก

(1.1) โครงสร้างของสัดส่วนความต้องการสินค้า (Segment structure of demand) โดยเฉพาะที่มีต่ออุตสาหกรรมหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นที่ยอมรับกันว่าขนาดของสัดส่วนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อข้อได้เปรียบของประเทศ เนื่องจากถ้ามี

ความต้องการในประเทศสูงต่อสัดส่วนโดยย่อทำให้มีข้อได้เปรียบในการประหยัดโดยขนาด (Economy of Scale)

(1.2) ความต้องการของผู้ซื้อ มาตรฐาน และคุณภาพของสินค้า (Sophisticated and demand buyers) ผู้ซื้อที่มีความต้องการที่มีมาตรฐานสูงในแง่ของคุณภาพสินค้าและบริการก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศต้องปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งความต้องการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมอยู่ตลอดเวลา

(1.3) การคาดการณ์ล่วงหน้าของผู้ซื้อ (Anticipatory buyer needs) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศนั้น ๆ และทำให้เกิดการขยายวงกว้างขึ้นในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ไม่เฉพาะแต่ทำให้เกิดสินค้าชนิดใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ทำกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและทำให้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ สามารถแข่งขันได้

(2) ขนาดความต้องการและรูปแบบของการเติบโต (Demand size and pattern of growth)

(2.1) ความต้องการในชุมชน/ประเทศ (Size of home demand) คือ ประเทศใดที่มีความต้องการภายในประเทศมากก็จะนำไปสู่ข้อได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการประหยัดขนาดหรือในด้านการเรียนรู้ และเป็นเครื่องส่งเสริมให้มีการขยายการลงทุน การพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการปรับปรุงในผลิตผล

(2.2) จำนวนของผู้บริโภค/ลูกค้า ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง (Number of independent buyers)

(2.3) อัตราส่วนการเติบโตของความต้องการในชุมชน/ประเทศ (Rate of growth of home demand) โดยดูได้จากอัตราการเติบโตของสินค้าในประเทศนั้น ๆ ยังมีอัตราการเติบโตมากก็แสดงว่ามีความได้เปรียบในการแข่งขันสูง นอกจากนี้การเติบโตของความต้องการใน ประเทศมีความสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี โดยเฉพาะช่วงที่อุตสาหกรรมต้องการความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะลงทุนในผลิตภัณฑ์ใหม่หรือโรงงานใหม่ ๆ

(2.4) ความรู้ความต้องการของผู้บริโภคภายในชุมชน/ประเทศ (Early home demand) เป็นส่วนที่ช่วยให้อุตสาหกรรมท้องถิ่นผลิตสินค้าได้ก่อนคู่แข่ง โดยเฉพาะถ้าการตอบสนองต่อความต้องการในประเทศนั้นทำให้สามารถคาดการณ์ ในความต้องการนอกประเทศได้ก็จะยิ่งทำให้เป็นประโยชน์และเป็นข้อได้เปรียบ

(2.5) การอิ่มตัวเร็วของสินค้า (Early Saturation) ทำให่วงจรชีวิต (Life Cycle) ของสินค้านั้น ๆ สั้น ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดความพยายามที่จะ

ยกระดับสินค้าอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวกดดันให้เกิดการลดราคาของสินค้า เนื่องจากการอึดตัวของสินค้าเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันในอุตสาหกรรมมากขึ้น

(3) ความเป็นสากลของความต้องการในประเทศ (Internationalization of domestic demand) เป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้สินค้าและบริการของประเทศออกสู่ต่างประเทศได้

(3.1) การเดินทางและเคลื่อนย้ายของผู้ซื้อ (Mobile or multinational local buyer) ถ้าผู้ซื้อที่มีความต้องการสินค้าหรือบริการมีการเดินทางและเคลื่อนย้ายบ่อยก็จะทำให้ความต้องการนั้นกระจายออกไป ซึ่งจะก่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

(3.2) อิทธิพล/ปัจจัยที่มีต่อความต้องการในประเทศ (Influence on foreign needs) ฉะนั้นประเทศใดสามารถเป็นผู้มีอิทธิพล (Influencer) ในสินค้าประเภทนั้นได้ ก็จะมีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่ทำให้สินค้าของตัวเองกระจายไปสู่สากลได้

(4) ปัจจัยความต้องการที่เกื้อหนุนกัน (Interplay of demand conditions) คือ การมีความต้องการที่หลากหลายในความต้องการของตลาด

3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน (Related and supporting industries)

เนื่องจากประเทศใดมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน และช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมอื่นในประเทศก็จะเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังต่อไปนี้

(1) ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมผู้ผลิต (Competitive advantage in supplies industries) การที่ประเทศใด ๆ มีอุตสาหกรรมเป็นประเภทผลิตภัณฑ์คู่กับกับอุตสาหกรรมอื่นอยู่แล้วจะทำให้เป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่จะทำให้เกิดอุตสาหกรรมรูปแบบนั้นขึ้นอีก มากมาย ทำให้เกิดข้อดีทางด้านประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการเข้าสู่ตลาดได้ก่อนคู่แข่งจากนอกประเทศ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดข้อได้เปรียบทางด้านต้นทุน

(2) ความได้เปรียบในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง (Competitive advantage in related industries) สามารถช่วยให้องค์กรติดต่อหรือช่วยสนับสนุนในด้านสายโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) หรือ ในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนสนับสนุนกัน ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาในด้านการผลิต การจัดหาหน้าย การตลาด หรือการบริการได้

4) กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้าง และการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry)

(1) เป้าหมาย (Goal) ได้แก่

(1.1) เป้าหมายขององค์กร

(1.2) เป้าหมายบุคลากร

(2) การแข่งขันภายในประเทศ (Domestic rivalry)

5) รัฐบาล (Government)

รัฐบาลส่งผลกระทบและพร้อม ๆ กับได้รับผลกระทบจากตัวกำหนด โดยในบางกรณีเป็นผลทางด้านบวก ในบางกรณีก็เป็นผลทางด้านลบ ปัจจัยการผลิตในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลทางด้านตลาดหลักทรัพย์ ด้านการศึกษา และด้านเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล เป็นต้น อุปสงค์ในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายด้าน มาตรฐานสินค้า และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ซื้อ ผู้บริโภค รวมทั้งรัฐบาลยังเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ของสินค้าและบริการหลาย ๆ ชนิด อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลด้านการโฆษณาและด้านอื่น ๆ

6) เหตุสุตวิสัย หรือ โอกาส (Chance)

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และความเป็นไปได้ที่อาจจะคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ ล้วนมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น การมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น หรือ ความไม่ต่อเนื่องของเทคโนโลยี หลักที่เปิดช่องให้มีคู่แข่งรายใหม่เข้ามาได้ การเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ของตลาดการเงินโลกหรืออัตราแลกเปลี่ยนตลอดจนการเกิดสงคราม เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้มีความสำคัญ เพราะทำให้เกิด “ความไม่ต่อเนื่อง” ที่เปิดช่องให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งในการแข่งขัน หรือล้มล้างข้อได้เปรียบที่มีอยู่เดิมและเปิดช่องให้ธุรกิจใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นจนเกิดความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นตัวแปรนี้มีบทบาทโดยการเข้าไปเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใน Diamond โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละประเทศก็จะมีตัวบ่งชี้ใน Diamond ที่แตกต่างกัน

2.1.10 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

การจะเกิดศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนนั้นมีปัจจัยที่จะเป็นตัวนำไปสู่การมีศักยภาพหรือความเข้มแข็งของชุมชนซึ่ง Matthews (2006) ได้พิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อความเป็นชุมชนอันประกอบไปด้วย การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ขนาดของกลุ่มที่พอปะ ระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนในชุมชน
2. ผู้นำ ประกอบไปด้วย ความรู้ ความสามารถ บทบาทของผู้นำสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน การมีวิสัยทัศน์ การเปิดใจกว้าง
3. กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม การดึงคนให้มาร่วมกระบวนการคิดและตัดสินใจให้มากที่สุด

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา สุระ (2556) ศึกษาเพื่อวิเคราะห์และประเมินให้ได้ต้นแบบการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของท้องถิ่นประจำจังหวัดเชียงใหม่ในปีที่ 3 นักวิจัยมีแผนการวิจัย คือ สังเคราะห์องค์ความรู้จากการพัฒนาต้นแบบการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดการการเรียนรู้ในการขยายต้นแบบการพัฒนา ด้านสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นสู่ 7 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) วิธีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของต้นแบบการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของต้นแบบการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีการนำเอาหลักของ คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีใช้กับการดำเนินงานเพื่อพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น โดยคุณธรรมที่สำคัญของ อปท.ได้นำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อ การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น คือคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความ อดทน ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยการนำเอาคุณธรรมเหล่านี้ สอดแทรกเข้า ไปดำเนินงานทุกขั้นตอน ประชาชนในชุมชนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างแท้จริง ทำการดำเนินงานต่างๆ อย่างจริงจังไม่ทำไปโดยขาดความรับผิดชอบแต่ ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้ตนเองและบุคคลอื่นอยู่ใน ท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข 2) แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรเพื่อยกระดับ การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วยคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคล 2 ฝ่าย ที่มีบทบาทสำคัญใน การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น คือ ฝ่ายภาคบริหารและฝ่ายภาค ประชาชน โดยฝ่ายบริหารของ อปท. จะต้องยึดหลักการบริหารจัดการองค์กรโดยนำเอาหลัก คุณธรรมเข้ามามีการทำงานทุกขั้นตอน โดยเริ่มจากตัวผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมประจำใจ ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม อดทนและมีความขยันหมั่นเพียร ใช้นโยบายเชิงรุกใน การบริหารจัดการองค์กร กล่าวคือมีการเตรียมตัวที่จะรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะมากระทบกับ การดำเนินงานขององค์กร ขณะเดียวกันก็มีความไม่ประมาทโดยหาวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา กับการดำเนินงานภายในองค์กร การทำงานเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในส่วนของ ภาคประชาชนก็ยึดหลักการทำงาน โดยนำเอาหลักคุณธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การทำงานยึดหลักตนเป็นที่พึงแห่งตน ขณะเดียวกันก็ไม่ละเว้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือ กันในการทำงานเพื่อท้องถิ่น ขณะเดียวกันควรมีการเสาะแสวงหาและสร้างพันธมิตรใหม่กับ บุคคล หน่วยงาน องค์กรอื่น เพื่อทำให้ตนเองอยู่รอดและมีชีวิตที่มีความสุขในสังคม จากการศึกษา

ได้บทสรุปเกี่ยวกับวิธีการในการพัฒนาต้นแบบการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จ.เชียงใหม่ โดยความสำเร็จของการพัฒนาต้นแบบของท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้จำเป็นที่ อปท. ควร มีการบริหารจัดการโดยอาศัยคุณธรรมและจริยธรรมเป็นผู้นำและกำกับการทำงานเพราะหาก อปท. ยึดมั่นในหลักของการทำงานที่มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้วย่อมทำให้เกิดการพัฒนาได้ อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการสร้างความรู้ดีมีสุขทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนมี องค์ประกอบที่สำคัญซึ่งทำให้ชุมชนมีความอยู่ดีมีสุข ซึ่งทางนักวิจัยได้ทำการ focus group และ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตัวแทนของชุมชนเกี่ยวกับสิ่งที่สร้างความอยู่ดีมีสุขทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้กับคนในชุมชนโดยคำตอบที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กาญจนา สุระ (2551) การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับ เศรษฐกิจและสังคมของภาคชนบทและชุมชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อจัดการเรียนรู้และหาแนวทางเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและ สังคมของชุมชนในท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม(PAR) และการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) กับกลุ่มเป้าหมายคือ องค์การ บริหารส่วนตำบลจำนวน 42 ตำบล 18 อำเภอ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว ด้านสังคม ด้านการศึกษาและด้านอนามัย และสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในแต่ละด้านได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเกษตรและการท่องเที่ยว ควรจัดการเรียนรู้ในการสร้างแผนธุรกิจ แผนประชาสัมพันธ์สินค้า แผนการตลาด และแผนพัฒนาบุคคลด้านธุรกิจชุมชน ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรจะ จัดการเรียนรู้ในการประชุมแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบสุขในชุมชน การสร้าง ศักยภาพความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนทั้งกายและใจ คุณธรรมและจริยธรรมให้เพิ่มขึ้น ในด้าน การศึกษานั้น ควรจะจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาจิตวิทยารวมถึงการสร้าง เชาว์อารมณ์ (EQ) ในเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ส่วนด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะ จัดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึง สุขอนามัยของชุมชนให้สะอาด ปลอดภัย ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งสี่ด้านนี้ จะช่วยเสริมและ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนให้มีศักยภาพที่เพิ่มขึ้นในการที่จะต่อยอดสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นต่อไป

ดังนั้นเพื่อที่จะยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ การจัดการเรียนรู้ในการเพิ่มศักยภาพให้กับทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนนั้นๆ จึงเป็นแบบอย่าง

ชุมชนต้องเรียนรู้ร่วมกันในท้องถิ่นของตนเองและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับชุมชนกับองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมเชิงบูรณาการ อันจะเป็นการเพิ่มโอกาสการพัฒนาชุมชนของตนเองให้ยั่งยืนสืบไป

ฐานเศรษฐกิจ (2558) เรื่อง ก.เกษตรฯ MOUวิจัยเกษตรสู่เชิงพาณิชย์ มีใจความสำคัญดังนี้ กระทรวงเกษตรฯ โดยกรมวิชาการเกษตร จับมือ สนช. ลงนามบันทึกความร่วมมือ “การพัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมการวิจัยเกษตรสู่เชิงพาณิชย์” เพื่อหนุนงานวิจัยด้านเกษตร-เกษตรอินทรีย์ เครื่องจักรกลเกษตรหวังขยายผลสู่เชิงการค้า ควบคู่พัฒนางานวิจัยให้เกิดความเข้มแข็ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากผลงานวิจัยทางการเกษตรของทุกหน่วยงานในสังกัด ไปใช้ในการแก้ปัญหาการผลิตของเกษตรกร ทั้งการพัฒนาเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในทุกพื้นที่การผลิต ซึ่งจะเห็นได้จากที่กระทรวงเกษตรฯ มอบหมายให้สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) ที่กระทรวงเกษตรฯ ดำริตั้งขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่สนับสนุนให้ทุนวิจัยเพื่อส่งเสริมพัฒนางานวิจัยด้านการเกษตรกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรฯ และผลักดันผลงานวิจัยที่สำเร็จแล้วไปสู่วงการเกษตร ทั้งในรูปแบบใช้เป็นประโยชน์สาธารณะหรือเชิงพาณิชย์ ซึ่งมีภาคเอกชนมาขอรับสิทธิถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนากิจการเกษตรของประเทศอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมวิจัยการเกษตรสู่เชิงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ โดยกรมวิชาการเกษตร และสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. จึงร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเรื่อง “การพัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมการวิจัยเกษตรสู่เชิงพาณิชย์” ระยะที่ 2 มีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี เพื่อสร้างความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลงานวิจัย โดยเฉพาะด้านการเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเครื่องจักรกลการเกษตรของกรมวิชาการเกษตรไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตรระหว่างกัน และมุ่งถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร เพื่อให้มีการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ทั้งพืชผัก ผลไม้ และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อขยายผลในเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ในส่วนของ สนช. จะสนับสนุนเงินอุดหนุนแก่ภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ในการพัฒนานวัตกรรมทั้งด้านสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาด พร้อมทั้งต้ององค์ความรู้ด้านการเกษตรหรือร่วมทดสอบประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการนำร่อง และร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้านวัตกรรมทาง

การเกษตร เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาดและเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วย สำหรับความร่วมมือกับ สนข. ในการพัฒนาและสนับสนุนนวัตกรรมการวิจัยการเกษตรสู่พาณิชย์ ระยะที่ 2 นี้ สนข.และภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีหนึ่งนวัตกรรมไปสู่เชิงพาณิชย์ จะชำระค่าธรรมเนียมแรกเริ่มให้แก่กรมวิชาการเกษตร จำนวน 100,000 บาท ในการขออนุญาตนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ หรือผลงานวิจัยด้านการเกษตรไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดย สนข. และหน่วยงานเอกชนจะรับผิดชอบค่าธรรมเนียมแรกเริ่มฝ่ายละ 50,000 บาท ซึ่งกรมวิชาการเกษตรจะนำไปใช้ต่อยอดส่งเสริมการวิจัยด้านการเกษตรต่อไป

อรพินท์ บุญอิน (2557) แนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคอุตสาหกรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาการสร้างทุนทางปัญญาและผลผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรม 2. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างผลลัพธ์การผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนในภาคอุตสาหกรรมให้มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 30 คน จากทั้งหมด 45 คน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บตัวอย่างในครั้งนี้ คิดเป็นร้อยละ 67 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่าผู้นำวิสาหกิจชุมชนควรสร้างความรู้จากทุนทางปัญญา ประกอบด้วย 1.ทุนทางนวัตกรรมโดยการใช้ความสามารถในการ ลงทุนสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นโดยการต่อยอดจากของเดิมไปสู่สิ่งใหม่ 2.ทุนความสามารถที่มีอยู่ในตัว คนโดยใช้ความสามารถของแต่ละบุคคลให้เหมาะสมกับงานเพื่อผลิตสินค้าเชิงสร้างสรรค์ 3.ทุนความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยการ สร้างเครือข่ายกับบุคคลภายนอก 4.ทุนด้านเงินลงทุน โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งต่างๆ นำมาใช้ให้เหมาะสมกับงาน 5.ทุนลักษณะโครงสร้างองค์การโดยการมอบหมายงานและการหมุนเวียนงานให้กับสมาชิกในกลุ่ม 6.ทุนการจัดการทรัพยากรโดยการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ผลิตสินค้าให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ 7.ทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม การใช้เอกลักษณ์หรือความโดดเด่นเฉพาะของแต่ละชุมชนมาสร้างการจดจำให้กับผู้บริโภค ประเด็นด้านผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ควรให้ความสำคัญด้านกระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์โดยการใส่ใจทุกขั้นตอนในการผลิตสินค้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานของกลุ่มและสร้างความพึงพอใจ ให้กับสมาชิก ส่งผลถึงการเติบโตในอนาคตนำไปสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และการจัดทรัพยากรสินทางปัญญา

วีระเดช นารินทร์และเพ็ญณี แนนรท (2555) ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ โดยการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรกร กรณีศึกษาเครือข่ายเกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเกษตรกรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของเครือข่ายเกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคความต้องการของกลุ่มเครือข่ายเกษตรยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มฯ ได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์โดยการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิให้เกิดมูลค่าเพิ่มเชิงสร้างสรรค์โดยทำการแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ หลากหลายประเภท เช่น ผงพอกหน้าข้าวหอมมะลิ สำหรับปัญหาของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์คือการขาดเงินทุน การใช้สารเคมี และปัญหาด้านทัศนคติของชาวนา

กัลยารัตน์ คุณชมพู่ (2554) ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องงอกตำบลทาบปลกตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาดโดยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีการบรรจุข้าวประเภทต่างๆ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการแปรรูปข้าวกล้องให้เป็นผงข้าวกล้อง น้ำข้าวกล้องงอก